

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 23 hallituksen esityksestä laeiksi sairausvakuutuslain, kansanterveyslain 14 §:n, kansanterveyslain voimaannpanosta annetun lain 3 §:n ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 23 päivänä lokakuuta 1987 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 129 laeiksi sairausvakuutuslain, kansanterveyslain 14 §:n, kansanterveyslain voimaannpanosta annetun lain 3 §:n ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta.

Sosiaalivaliokunta on tässä yhteydessä ottanut myös käsiteltäväksi eduskunnan 24 päivänä huhtikuuta 1987 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Soininvaaran ym. lakialoitteen n:o 10 laiksi sairausvakuutuslain 10 §:n muuttamisesta, eduskunnan 8 päivänä toukokuuta 1987 valiokuntaan lähettämän ed. Rantasen lakialoitteen n:o 34 laiksi sairausvakuutuslain 10 §:n muuttamisesta ja eduskunnan 15 päivänä toukokuuta 1987 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Helteen ym. lakialoitteen n:o 43 laiksi sairausvakuutuslain 5 §:n muuttamisesta.

Edelleen sosiaalivaliokunta on ottanut käsiteltäväksi eduskunnan 11 päivänä kesäkuuta 1987 sosiaalivaliokuntaan lähettämät ed. Louvon toivomusaloitteen n:o 955 aikuisten hammashuoltouudistuksen laajentamisesta koskemaan uusia ikäluokkia, ed. Mäkelän toivomusaloitteen n:o 977 määrärahasta kuntoutuksesta aiheutuvien matkakulujen korvaamiseksi ja ed. Stenius-Kaukosen ym. toivomusaloitteen n:o 1041 sairausvakuutuksen omavastuuosuuksien poistamisesta.

Sosiaalivaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti pyytänyt asiasta talousvaliokunnan lausunnon. Talousvaliokunnan lausunto n:o 1 on mietinnön liitteenä.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuuluttavina nuorempi hallitussihteeri Anja Kairisalo ja erikoistutkija Matti Toiviainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Mikko Viennon ja ylilääkäri Heikki Tala lääkintöhallituksesta, osastopäällikkö Kaarina Ronkainen ja osastopäällikkö Antti Arola kansaneläkelaitoksesta, osastopäällikkö Jyrki Kivistö Suomen Kaupunkiliitosta, apulaisosastopäällikkö Aulis Vintturi Suomen Kunnallisliitosta, jaostopäällikkö Erik

Nylund Finlands svenska kommunförbundista, asiantuntijalääkäri Markku Toropainen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, työsuojelusihteeri Katriina Perkka Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihteri Kai Libäck Akavasta, varatuomari Jukka Ahtela Suomen Työnantajain Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen asiamies Markku Koponen Liiketyönantajain Keskusliitosta, osastopäällikkö Keijo Hyvönen Maataloustuottajain keskusliitosta, toiminnanjohtaja Teuvo Tuominen Suomen Hammaslääkäriliitosta ja puheenjohtaja Matti Ylikoski Suomen Teollisuuslääketieteen Yhdistyksestä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan korotettavaksi sairausvakuutuslain mukaisia vakuutetun itsensä suoritettavia osuuksia tutkimus-, hoito-, lääke- ja matkakustannuksista sekä alennettavaksi kansaneläkelaitoksen työterveyshuollon järjestämisestä suorittamia korvauksia. Vakuutetun maksamien matkakustannusten omavastuuosuuksien saavutettua 500 markan yhteismäärän kalenterivuodessa korvattaisiin matkakustannukset kokonaisuudessaan. Eräissä tapauksissa otettaisiin huomioon myös ne matkakustannukset, jotka ovat jääneet alle omavastuun rajan.

Sairausvakuutuslain ja kansanterveyslain voimaannpanosta annetun lain muutoksilla ulotettaisiin hammashuollon maksuttomuus tai alennetut maksut taikka sairausvakuutuskorvaus koskemaan vuonna 1960 ja sen jälkeen syntyneitä. Sairausvakuutuslain perusteella ehdotetaan vakuutetulle korvattavaksi suun ja hampaisen tutkimuksesta ja ehkäisevästä hoidosta nykyisen 60 prosentin asemesta 90 prosenttia häneltä peritystä palkkiosta, kuitenkin enintään vahvistetun taksan mukaisesti määrästä.

Kunnat ja kuntainliitot korvaisivat sairausvakuutusrahaston kustannukset, jotka ovat syntyneet nuorten vakuutettujen järjestelmällisen hammashuollon kustannuksista ja saisivat maksaansa korvaukseen valtionosuutta.

Vanhempainrahakautta ehdotetaan pidennettäväksi 60 arkipäivällä silloin, kun lapsia syntyy

samalla kertaa useampia kuin yksi. Lasten kotihoidon tuesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi yhteensovittussääntöjen osalta vanhempainrahakauden pidennysaikaa vastaavasti.

Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin vuoden 1988 alusta. Vanhempainrahakauden pidennys tulisi kuitenkin voimaan siten, että se koskisi raskauksia, joissa laskettu synnytyisaika on 1 päivänä huhtikuuta 1988 tai sen jälkeen. Hammashuollon piirin laajentamista koskevat säännökset tulisivat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1988.

Esitys liittyy valtion vuoden 1988 tulo- ja menoarvioesitykseen.

Lakialoitteessa n:o 10 ehdotetaan lääkärin määräämästä sarjana annettavasta hoidosta johtuvat matkakustannukset korvattavaksi vakuutetulle kokonaan siltä osin kuin ne ylittävät 40 markkaa. Asetuksella ehdotetaan säädettäväksi sarjana annettavan hoidon käsitteestä.

Lakialoitteessa n:o 34 ehdotetaan lääkärin määräämästä sarjana annettavasta hoidosta johtuvat matkakustannukset korvattavaksi vakuutetulle kokonaan siltä osin kuin ne ylittävät 100 markkaa. Asetuksella ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin hoito on katsottava sarjana annetuksi.

Lakialoitteessa n:o 43 ehdotetaan sairausvakuutuslain nojalla korvattavaksi hammassairauden hoito silloin, kun kysymyksessä on muun sairauden parantamiseksi välttämätön hoito tai muun sairauden hoidon aiheuttama hammas sairaus.

Toivomusaloitteessa n:o 955 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi pikaisesti toimenpiteisiin aikuisten hammashuoltouudistuksen nykyisten epäkohtien korjaamiseksi ja uudistuksen jatkamiseksi uusiin ikäluokkiin nopeassa tahdissa.

Toivomusaloitteessa n:o 977 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ottaisi valtion vuoden 1988 tulo- ja menoarvioesitykseen riittävät määrärahat kuntoutuksesta aiheutuvien matkakulujen täysin korvaamiseksi valtion varoista.

Toivomusaloitteessa n:o 1041 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin sairausvakuutuslain muuttamiseksi siten, että sairauskustannusten omavastuuosuudet poistetaan.

Sosiaalivaliokunta pitää tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena kansanterveystyönä annettavan hampaiden tutkimuksen ja hoidon ja alennettujen maksujen ulottamista koskemaan uutta ikä-

luokkaa sekä kunnan alueella sijaitsevien oppilaitosten opiskelijoita ja merimiesterveysneuvoston oikeutettuja henkilöitä. Vastaavasti sairausvakuutuksen korvaukseen oikeutettujen piirin laajentaminen ja suun ja hampaiden tutkimuksen ja ehkäisevän hoidon korvaustason nostaminen on perusteltua.

Kuntien osallistuminen hammashuollosta aiheutuviin sairausvakuutuksen kustannuksiin merkitsee uuden periaatteen käyttöön ottamista ja sairausvakuutuksen rahoituksen uudelleen järjestämistä eräiltä osin. Valiokunnan saamien tietojen mukaan asiaa ei ole sovittu valtion ja kuntien välisissä järjestelyasiakirjaneuvotteluissa. Uuden periaatteen käyttöönoton ja asian valmistelun vajavuuden johdosta on seurattava uudistuksen vaikutuksia niin kuntien talouteen kuin hammashuollon järjestämiseen. Uudistus saattaa yksipuolistaa kuntien omana toimintana järjestettyä hammashuoltoa ja johtaa kuntien kannalta arvaamattomiin vaikutuksiin, kun ne eivät voi ennakoida kuntalaisten käyttäytymistä hammashuoltoon hakeutumisen osalta. Korvausjärjestelmä saattaa myös aiheuttaa tarpeetonta hallintoa ja maksatusta. Tästä syystä on käyttöön otettavasta järjestelmästä saatujen kokemusten perusteella tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Valiokunta toteaa, että sairausvakuutuksen lääkärinpalkkiota samoin kuin tutkimusta ja hoitoa koskevat taksat ovat jääneet jälkeen käytännössä perittävistä palkkioista. Sairausvakuutuksen kehittämis-toimikunta on esittänyt pikaisesti toteutettavaksi korvaustaksojen nostamisen vastamaan palvelujen käytöstä aiheutuneita todellisia kustannuksia. Hyväksyessään hallituksen esityksen sairausvakuutuksen omavastuuosuuksien korottamisesta valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimiin sairausvakuutuksen korvauksen perustana olevien taksojen korottamiseksi vastaamaan palvelujen käytöstä aiheutuneita todellisia kustannuksia.

Useampilapsisten raskauksien aiheuttamat ylimääräiset kustannukset ja hoidon järjestämisestä aiheutuvat hankaluudet synnyttävät perustellun tarpeen pidentää vanhempainrahakautta hallituksen esitykseen sisältyvällä tavalla. Isyysrahan käytön laajentamista useampilapsisissa raskauksissa on selvitettävä.

Valiokunnan mielestä on perusteltua korvata poikkeuksellisen suurten matkakustannusten omavastuuosuudet hallituksen esityksessä ehdotulla tavalla varsinkin, kun muun muassa matkakustannusten omavastuuosuus nousee. Jatkuvasti

on kuitenkin seurattava sitä, ettei vuotuinen omavastuuosuus nouse kohtuuttomaksi sen johdosta, että osaa matkakustannuksista ei lasketa mukaan vuotuisen omavastuun rajan ylityksessä. Tämän johdosta valtioneuvoston päätös siitä, milloin omavastuuosuutta pienemmätkin matkakustannukset otetaan huomioon vuotuista omavastuuosuutta laskettaessa, on tehtävä riittävän joustavaksi, jotta edusta käytännössä hyötyvät sellaiset potilaat, jotka joutuvat usein matkustamaan hoitoon mahdollisesti vain lyhyenkin matkan. Saatujen kokemusten perustalta on myös selvitettävä, onko tarpeellista ja tarkoituksenmukaista vuotuista omavastuuosuutta määriteltäessä ottaa huomioon kaikki omavastuuosuudet ja myös sairaankuljetuksesta vakuutetulle syntyneet kustannukset vuotuisen omavastuuosuuden markkamäärän saavuttamisessa.

Vuoden 1988 syyskuun alusta tulee voimaan työturvallisuuslain muutos, jossa erityisesti korostetaan henkisen työsuojelun käyttöönottoa ja ennalta ehkäisevää työtä. Työterveyshuollolla on käytännössä suuri merkitys näiden molempien työturvallisuustyön muotojen edistämässä. Tästä syystä on seurattava työterveydenhuollosta työnantajalle maksettavan korvausprosentin aleneman vaikutuksia ja ryhdyttävä tarvittaessa toimenpiteisiin työterveyshuollon kehittämiseksi. Valiokunnan saaman tiedon mukaan korvausprosentin alenemisella voi olla vaikutuksia myös

työnantajien halukkuuteen järjestää vapaaehtoisia osuutta työterveyshuollosta. Myös omaa työtään tekeville ja pienille työpaikoille saattaa alenemasta olla haittaa. Tästäkin syystä on seurattava tarkasti edellä esitetyn mukaisesti työterveyshuollon vastaista kehitystä.

Työterveyshuollon yhteydessä järjestetystä hammashuollosta ei työnantaja saa korvausta. On ryhdyttävä asian selvittämiseen korvausten tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi ja eri työnantajien saattamiseksi tasa-arvoiseen asemaan.

Hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Edelleen sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakialoitteisiin n:o 10, 34 ja 43 sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Vielä sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusalitteet n:o 955, 977 ja 1041 hylättäisiin.

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 1987

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Louvo ja jäsenet Ala-Harja, Kaanniemi, Koistinen, Kärhä, Paavilainen, Ran-

tanen, Rinne, Stenius-Kaukonen, Taina, Törnqvist (osittain) ja Väistö sekä varajäsenet Andersson ja J. Roos.

Vastalauseita

I

Emme voi hyväksyä sairausvakuutuslain omavastuuosuuksien korotusta 50—67 prosentilla, mikä merkitsisi 115 miljoonan markan lisäkustannuksia vakuutetuille vuodessa. Matkakustannusten omavastuuosuuksien kattosäännös on tar-

peellinen. Esitämme siis omavastuuosuuksien säilyttämistä nykyisellään sekä 500 markan kattosäännöksen hyväksymistä omavastuuosuuksille. Jotta terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta suoritettavat maksut tulisivat Kunnallisliiton esittämäl-

lä tavalla omavastuusuuden enimmäismäärän piiriin, sitä tarkoittavat lisäykset olisi tehtävä lain 10 ja 11 a §:ään.

Työterveyshuollosta suoritettavien kustannusten korvauksen alentaminen 60 prosentista 55 prosenttiin vaikeuttaisi nimenomaan pienten yritysten työterveyshuollon järjestämistä, joten sitä ei voi pitää tarkoituksenmukaisena tässä vaiheessa. Työterveyshuoltoa on kehitettävä voimakkaasti kansanterveystyön osana.

Suuntaamalla entistä enemmän aikuisväestön hammashuollon kehittämiseen tarkoitettuihin varoista yksityiselle sektorille vaarannetaan vastaavien julkisten palvelujen kehittäminen ja romutetaan koko kattavan ja järjestelmällisen hoidon periaate. Aikuisväestön hammashuollon järjestäminen osana kansanterveysjärjestelmää on suunnitelmallisempaa, kattavampaa, tuloksellisempaa, halvempaa ja huomattavasti pienemmällä byrokratialla toteutettavaa kuin sairausvakuutuksen kautta annettava tuki.

Ehdotamme poistettavaksi sairausvakuutuslaista hammashuollon korvaamista koskevat pykälät ja lisättäväksi kansanterveyslain voimaannpanolaikiin säännökset kunnille asetettavista velvoitteista hammashuollon voimavarojen turvaamisesta sekä valtionosuuden tuntuvaksi korottamiseksi. Ehdotus kuntien korvausvelvollisuudesta sairausvakuutusrahastoon on hylättävä.

Jotta hammashuolto voitaisiin ulottaa koko väestöön vuoteen 2000 mennessä, on aikataulua

nopeutettava ja otettava hammashuollon piiriin kolme uutta ikäluokkaa eli vuosina 1958—1960 syntyneet.

Hallituksen esittämän muutoksen sijasta ehdotamme sairausvakuutuslain 5 §:n muuttamista siten, että myös toisen sairauden hoitotoimenpiteiden johdosta aiheutunut hammassairaus tulisi korvausten piiriin.

Vanhempainrahakauden pidentäminen useamman lapsen samanaikaisen syntymän johdosta on perusteltua. Synnytyksen yhteydessä annettavaa isyyslomaa tulisi pidentää kaikille isille, mutta erityisen suuri pidentämisen tarve on useamman lapsen syntyessä samanaikaisesti. Tämän vuoksi eduskunnan tulisi mielestämme lausua: "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa kiireellisesti esityksen isyyslomaoikeuden ja isyysrahakauden jatkamisesta useamman lapsen samanaikaisen syntymän johdosta."

Lasten kotihoidon tuesta annettuun lakiin esitetty yhteensovitussääntöjen muutokset ovat asianmukaiset ja niitäkin tulisi soveltaa, kun laskettu synnytyisaika on 1.1.1988 tai sen jälkeen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hylkäisi hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen ja

että eduskunta hyväksyisi ensimmäisen, kolmannen ja neljännen lakiehdotuksen näin kuuluvina:

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain 5 §:n 2 momentti, *(poist.)* 10 §:n 1 momentti, 23 §:n 2 momentti, 23 b §:n 1 momentti *(poist.)* ja 30 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 2 momentti *(poist.)* 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (661/85), *(poist.)* 10 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1119/83), *(poist.)* 30 §:n 3 momentti 14 päivänä kesäkuuta 1985 annetussa laissa (479/85), 23 §:n 2 momentti ja 23 b §:n 1 momentti 13 päivänä kesäkuuta 1986 annetussa laissa (458/86) *(poist.)* seuraavasti:

5 §

Mitä edellä on säädetty sairaanhoidon korvaamisesta, sovelletaan vastaavasti hammassairauksiin, jos kysymyksessä on muun sairauden kuin hammassairauden

- 1) *parantamiseksi välttämätön hoito tai*
- 2) *hoidon aiheuttama hammassairaus.*

5 b, 7, 8 ja 9 §

(Poist.)

10 §

Vakuutetulle korvataan lääkäriin, sairaanhoitolaitokseen, laboratorioon, röntgenlaitokseen tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luokse tehdystä matkoista johtuvat matkakustannukset kokonaan siltä osin kuin ne

yhdensuuntaista matkaa kohti ylittävät 15 markkaa (*omavastuuosuus*). Sama koskee lääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön potilaan luokse tehdyistä matkoista johduneiden matkakustannusten korvaamista. Jos vakuutetun tämän pykälän mukaan maksettaviksi jäävät matkakustannusten omavastuuosuudet ja 11 a §:n 1 momentissa tarkoitetut vakuutetun terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta suorittamat maksut yhteensä saman kalenterivuoden aikana ylittävät 500 markkaa (*vuotuinen omavastuuosuus*), markkamäärän ylittävä osa korvataan kokonaan. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, milloin vaikean ja pitkäaikaisen sairauden jatkuvasta ja säännöllisesti toistuvasta hoidosta aiheutuvat, alle omavastuuosuuden jäävät matkakustannukset otetaan huomioon vuotuista omavastuuosuutta laskettaessa.

kuin erikseen säädetään perä maksu, taksan mukaisen ja mainitun määrän erotus. Tämän lain nojalla ei suoriteta vakuutetulle korvausta tämän terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta maksamasta määrästä, ellei 10 §:n 1 momentista muuta johdu.

23 ja 23 b §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

29 a §
(*Poist.*)

30 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

59 §
(*Poist.*)

11 a § (uusi)

Edellä 5 §:ssä tarkoitetun terveyskeskuksen toimesta kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainitun velvollisuuden toteuttamiseksi järjestetyn sairaankuljetuksen kustannuksista korvataan kunnalle vahvistetun taksan mukainen määrä tai, jos vakuutetulta saadaan sen mukaan

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
(*Poist.*) Lain 23 §:n 2 momenttia sekä 23 b §:n 1 momenttia sovelletaan raskauksiin, joissa synnytyksen on laskettu tapahtuvan 1 päivänä tammikuuta 1988 tai sen jälkeen.

3.

Laki

kansanterveyslain voimaannpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kansanterveyslain voimaannpanosta 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun lain 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä elokuuta 1985 annetussa laissa (719/85), näin kuuluvaksi:

3 §

Edellä 1 momentissa mainitun lain tultua voimaan on alle 17-vuotiaiden kunnan asukkaiden sanotun lain 14 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu hampaiden tutkimus ja hoito siten maksuton kuin sanotun lain 21 §:ssä säädetään. Vuonna 1958 tai sen jälkeen syntyneiden kunnan

asukkaiden kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu hampaiden tutkimus ja hoito on maksutonta sikäli kuin ne koskevat hampaiden tutkimusta ja ehkäisevää hoitoa. Muilta osin peritään 60 prosenttia asetuksella vahvistetuista potilailta perittävistä maksuista ja korvauksista siten kuin asetuksella tarkemmin

säädetään. Mitä edellä on säädetty vuonna 1958 tai sen jälkeen syntyneistä kunnan asukkaista, koskee myös mainittuna vuonna tai sen jälkeen syntyneitä kunnan alueella sijaitsevia kansanterveysasetuksen 7 a §:ssä mainittujen oppilaitosten opiskelijoita ja kansanterveysasetuksen

7 b §:ssä tarkoitettujen kaupunkien merimiesterveydenhuoltoon oikeutettuja henkilöitä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1988.

4.

Laki

lasten kotihoidon tuesta annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan lasten kotihoidon tuesta 11 päivänä tammikuuta 1985 annetun lain (24/85) 6 §:n 1 momentti ja 7 §:n 1 momentti, näistä 6 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 31 päivänä joulukuuta 1986 annetussa laissa (1070/86), näin kuuluviksi:

6 ja 7 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta

1988 ja sitä sovelletaan, kun laskettu synnytysaika on 1 päivänä tammikuuta 1988 tai sen jälkeen.

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 1987

Marjatta Stenius-Kaukonen

Claes Andersson

II

Emme ole voineet kaikilta osin yhtyä sosiaali-valiokunnan mietintöön, joka koskee hallituksen esitystä laeiksi sairausvakuutuslain, kansanterveyslain 14 §:n, kansanterveyslain voimaannaposta annetun lain 3 §:n ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta.

Katsomme, että hallituksen esittämä sairausvakuutuksen omavastuuosuuksien korottaminen on kohtuuton. Hallituksen esityksestä kärsivät erityisesti haja-asutusalueilla asuvat sairaat ja eläkeläiset sekä lapsiperheet. Mielestämme alle 18-vuotiaiden osalta matkakustannusten omavastuuosuudesta tulee luopua kokonaan.

Emme myöskään voi hyväksyä hallituksen esitystä kuntien osallistumisesta hammashuollosta aiheutuviin sairausvakuutuksen kustannuksiin. Hallituksen esitys merkitsee täysin uuden periaatteen käyttöön ottamista, mistä ei ole sovittu kuntien keskusjärjestöjen kanssa. Käytäntö johtaa kuntien kannalta arvaamattomiin seurauksiin, li-

sää kuntien menoja sekä lisää tuntuvasti myös byrokratiaa.

Työterveyshuollosta korvattavaa osuutta ei mielestämme tule alentaa nykyisestä 60 prosentista 55 prosenttiin, kuten hallitus esittää. Hallituksen esitys on täysin vastoin aiemmin laajasti sovittua periaatetta ja murentaa ennaltaehkäisevän terveydenhuollon toteutusta. Erityisen kipeästi hallituksen esitys kohdistuu viljelijäväestöön ja muihin omaa työtään tekeviin sekä työvoimavaltaisiin ja pien- ja keskiuuriin yrityksiin.

Edelleen katsomme, että muutosehdotukset tulee saattaa voimaan tammikuun alusta.

Edellä olevaan viitaten ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä toinen lakiehdotus hylättäisiin sekä että ensimmäinen, kolmas ja neljäs lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain 5 §:n 2 momentti, 5 b §:n 1 momentin johdantokappale, 7 §, 8 §:n 1 momentti, (*poist.*) 10 §:n 1 momentti, 23 §:n 2 momentti, 23 b §:n 1 momentti (*poist.*) ja 30 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 2 momentti ja 5 b §:n 1 momentin johdantokappale 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (661/85), 7 § muutettuna 2 päivänä joulukuuta 1966 ja 15 päivänä kesäkuuta 1973 annetuilla laeilla (578/66 ja 496/73), 8 §:n 1 momentti ja 10 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1119/83), (*poist.*) sekä 30 §:n 3 momentti 14 päivänä kesäkuuta 1985 annetussa laissa (479/85), 23 §:n 2 momentti ja 23 b §:n 1 momentti 13 päivänä kesäkuuta 1986 annetussa laissa (458/86) (*poist.*) seuraavasti:

5, 5 b ja 7 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

8 §

Edellä 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitusta lääkärin samalla kertaa määräämistä tutkimuksesta tai hoidosta johtuvista kustannuksista taikka, jos ne ylittävät noudatettavaksi vahvistetun taksan, tämän mukaisista määristä korvataan kolme neljännestä siltä osin kuin kustannukset tai taksan mukaiset määrät yhteensä ylittävät 20 markkaa. Mitä edellä on säädetty, sovelletaan myös silloin, kun lääkärin määräämän tutkimuksen on suorittanut tai hoidon antanut asianmukaisen ammattikoulutuksen saanut henkilö. Asetuksella säädetään, missä laajuudessa samalla kertaa määrätyt tutkimus- ja hoitotoimenpiteet korvataan saman määräyksen perusteella sekä mitkä tutkimus- ja hoitotoimenpiteet katsotaan korvausta laskettaessa samalla kertaa määräytyiksi.

9 §

(*Poist.*)

10 §

Vakuutetulle korvataan lääkärin, sairaanhoitolaitoksen, laboratorioon, röntgenlaitokseen tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luokse tehdyistä matkoista johtuvat matkakustannukset kokonaan siltä osin kuin ne yhdensuuntaista matkaa kohti ylittävät 15 markkaa (*omavastuuosuus*). Sama koskee lääkärin tai

asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön potilaan luokse tehdyistä matkoista johtuneiden matkakustannusten korvaamista. Jos vakuutetun tämän pykälän mukaan maksettaviksi jäävät matkakustannusten omavastuuosuudet saman kalenterivuoden aikana ylittävät 500 markkaa (*vuotuinen omavastuuosuus*) markkamäärän ylittävä osa korvataan kokonaan. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, milloin vaikean ja pitkäaikaisen sairauden jatkuvasti ja säännöllisesti toistuvasta hoidosta aiheutuvat, alle omavastuuosuuden jäävät matkakustannukset otetaan huomioon vuotuista omavastuuosuutta laskettaessa.

23 ja 23 b §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

29 a §

(*Poist.*)

30 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

59 §

(*Poist.*)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

(*Poist.*) Lain 23 §:n 2 momenttia sekä 23 b §:n 1 momenttia sovelletaan raskauksiin, joissa synnytyksen on laskettu tapahtuvan 1 päivänä *tammikuuta* 1988 tai sen jälkeen.

3.

Laki**kansanterveyslain voimaannpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kansanterveyslain voimaannpanosta 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun lain 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä elokuuta 1985 annetussa laissa (719/85), näin kuuluvaksi:

3 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä *tammikuuta* 1988.

4.

Laki**lasten kotihoidon tuesta annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan lasten kotihoidon tuesta 11 päivänä tammikuuta 1985 annetun lain (24/85) 6 §:n 1 momentti ja 7 §:n 1 momentti, näistä 6 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 31 päivänä joulukuuta 1986 annetussa laissa (1070/86), näin kuuluviksi:

6 ja 7 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta

1988 ja sitä sovelletaan, kun laskettu synnytysaika on 1 päivänä *tammikuuta* 1988 tai sen jälkeen.

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 1987

Matti Väistö

Annikki Koistinen

Toimi Kankaanniemi

EDUSKUNNAN
TALOUSVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä

17 päivänä marraskuuta 1987

Lausunto n:o 1

Sosiaalivaliokunnalle

Sosiaalivaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti pyytänyt 4 päivänä marraskuuta 1987 talousvaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 129 laeiksi sairausvakuutuslain, kansanterveyslain 14 §:n, kansanterveyslain voimaannaposta annetun lain 3 §:n ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuuluttavina nuorempi hallitussihteeri Anja Kairisalo ja erikoistutkija Matti Toiviainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Mikko Vienonen ja apulaisosastopäällikkö Helmer Nordling lääkintöhallituksesta, osastopäällikkö Kaarina Ronkainen ja osastopäällikkö Antti Arola kansaneläkelaitoksesta, osastopäällikkö Jyrki Kivistö Suomen Kaupunkiliitosta, apulaisosastopäällikkö Aulis Vintturi Suomen Kunnallisliitosta, jaostopäällikkö Erik Nylund Finlands svenska kommunförbundista, asiamies Johan Åström Suomen Työnantajain Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen asiamies Markku Koponen Liiketyönantajain Keskusliitosta, asiantuntijalääkäri Markku Toropainen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, työsuojelusihteeri Katriina Perkkä Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, osastopäällikkö Keijo Hyvönen Maataloustuottajain Keskusliitosta, toiminnanjohtaja Teuvo Tuominen Suomen Hammaslääkäriliitosta ja puheenjohtaja Matti Ylikoski Suomen Teollisuuslääketieteen Yhdistyksestä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan korotettavaksi sairausvakuutuslain mukaisia vakuutetun itsensä suoritettavia osuuksia tutkimus-, hoito-, lääke- ja matkakustannuksista sekä alennettavaksi kansaneläkelaitoksen työterveyshuollon järjestämisestä suoritettavia korvauksia. Vakuutetun maksamien matkakustannusten omavastuuosuuksien saavutettua 500 markan yhteismäärän kalenterivuodessa korvattaisiin matkakustannukset kokonaisuudessaan. Eräissä tapauksissa otettaisiin huomioon myös ne matkakustannukset, jotka ovat jääneet alle omavastuun rajan.

Sairausvakuutuslain ja kansanterveyslain voimaannaposta annetun lain muutoksilla ulotettaisiin hammashuollon maksuttomuus tai alennetut maksut taikka sairausvakuutuskorvaus koskemaan vuonna 1960 ja sen jälkeen syntyneitä. Sairausvakuutuslain perusteella ehdotetaan vakuutetulle korvattavaksi suun ja hampaiden tutkimuksesta sekä ehkäisevästä hoidosta nykyisen 60 %:n asemesta 90 % häneltä peritystä palkkiosta, kuitenkin enintään vahvistetun taksan mukaisesta määrästä.

Kunnat ja kuntainliitot korvaisivat sairausvakuutusrahaston kustannukset, jotka ovat syntyneet nuorten vakuutettujen järjestelmällisen hammashuollon kustannuksista ja saisivat maksaansa korvaukseen valtionosuutta.

Vanhempainrahakautta ehdotetaan pidennettäväksi 60 arkipäivällä silloin, kun lapsia syntyy samalla kertaa useampia kuin yksi. Lasten kotihoidon tuesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi yhteensovittusääntöjen osalta vanhempainrahakauden pidennysaikaa vastaavasti.

Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin vuoden 1988 alusta. Vanhempainrahakauden pidennys tulisi kuitenkin voimaan siten, että se koskisi raskauksia, joissa laskettu synnytysaika on 1 päivänä huhtikuuta 1988 tai sen jälkeen. Hammashuollon piirin laajentamista koskevat säännökset tulisivat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1988.

Esitys liittyy valtion vuoden 1988 tulo- ja menoarvioesitykseen.

Valiokunta on rajoittanut lausuntonsa koskemaan omaa toimialaansa.

Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena terveyskeskusten järjestämisen hampaiden tutkimuksen ja ehkäisevän hoidon laajentamista uusiin ikäluokkiin sekä oleskelupaikkakunnan opiskelijoihin ja merimiehiin. Vastaavasti tarkoituksenmukaista on sairausvakuutuslain nojalla korvattavan hammashuollon laajentaminen ja korvaustason nostaminen.

Kuntien osallistuminen sairausvakuutuslain mukaan korvattavan hammashuollon kustannuksiin merkitsee uuden periaatteen ulottamista sairausvakuutukseen, joten asian terveystaloudellisia vaikutuksia on seurattava. Seurannassa on kiinnitettävä huomiota maksujärjestelmän vaikutuksiin kuntien toimiin hammashuollon kehittämiseksi muun muassa siinä suhteessa, miten kuntien päätösvallasta riippumattomasti järjestetyn potilaitten hoidon aiheuttamat kustannukset vaikuttavat kuntien talouteen ja hampaita koskevan terveydenhuollon järjestämiseen. Samoin on valiokunnan käsityksen mukaan syytä seurata, aiheuttaako uusi maksatusjärjestelmä tarpeetonta maksuliikennettä ja selvitystyötä hammashuollon osalta. Valtion ja kuntien taloudellisia suhteita koskevat asiat tulee lisäksi käsitellä järjestelyasiakirjaneuvotteluissa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että sairausvakuutuskorvausten pohjana olevat vahvistetut taksat nostetaan lähemmäs todellisia taksoja.

Matkakustannusten omavastuun kasautuminen kohtuuttomasti monilapsisiin perheisiin tulee ottaa huomioon käytettäessä lakiin sisältyvää harkintavaltaa.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa varapuheenjohtaja Laurila ja jäsenet Andersson, Antvuori, Dromberg, Huuh-

Työterveydenhuollolla on erityistä merkitystä ennalta ehkäisevän terveydenhuollon järjestämisessä. Näin ollen on valiokunnan mielestä seurattava työterveydenhuollon korvausprosentin alenuksen vaikutusta sairausvakuutuksen menoihin. Vaikutuksena voi valiokunnan käsityksen mukaan toisaalta olla ennalta ehkäisevän työn heikkenemisestä johtuvaa kustannusten lisäystä ja toisaalta työnantajien vapaaehtoisesti järjestämän työterveydenhuollon vähenemistä. Pienten työpaikkojen ja omaa työtään tekevien työterveydenhuollon järjestämiseen on myös kiinnitettävä riittävää huomiota.

Edellä esitettyyn viitaten ja hallituksen esityksen perustelujen nojalla talousvaliokunta kunoittavasti ehdottaa,

että sosiaalivaliokunta mietintöönsä laatiessaan ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty, ja

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

tanen (osittain), Ikonen, Jouppila, Kauppinen, Lapiolahti, J. Roos ja Wasz-Höckert sekä varajäsenet Joenpalo ja Louvo.

Eriävä mielipide

Emme ole voineet kaikilta osin yhtyä valiokunnan lausuntoon, joka koskee hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, kansanterveyslain 14 §:n, kansanterveyslain voimaantulon annettun lain 3 §:n ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamista.

Katsomme, että sairausvakuutuslain 10 §:ää ei tule muuttaa niin, että säännöksessä mainittujen matkakustannusten omavastuuosuutta nostetaan 15 markasta 25 markkaan. Matkakustannusten omavastuu tulisi säilyttää tässä kohdin nykyisellään. Matkakustannusten omavastuuosuuden korottaminen on epäoikeudenmukainen niitä kohtaan, jotka asuvat kaukana terveydenhoidon palveluista. Katsomme, että alle 18-vuotiaiden osal-

ta ei matkakustannusten omavastuuosuutta tule periä lainkaan. Muilta osin sairausvakuutuslain 10 §:n muuttamisesta meillä ei ole huomauttamista.

Katsomme edelleen, että sairausvakuutuslain 29 §:ssä tarkoitetusta työterveyshuollosta tai muusta terveydenhuollosta korvattavaa osuutta ei tule alentaa nykyisestä. Kantamme perustuu siihen, että työterveyshuollolla on tärkeä merkitys työssä käyvän väestön terveydenhoidon kannalta. Korvausprosentin alentaminen vaarantaa asiantuntijoiden käsityksen mukaan työterveyshuollon kehittämisen. Erityisesti itsenäisten yrittäjien kohdalla työterveyshuollon kehittäminen vaarantuu, koska nämä ovat vasta liittymässä järjestel-

män piiriin. Näin ollen valiokunnan olisi tullut lausunnossaan ehdottaa, että sairausvakuutuslain 29 §:n muuttamista koskevalta osin hallituksen esitys tulisi hylätä.

Valiokunnan olisi tullut lisäksi lausunnossaan ehdottaa, että kansaneläkelain 59 §:n ja kansanterveyslain 14 §:n muuttamista koskevat ehdotukset hylättäisiin. Hallitus esittää, että hammas-

huollon palveluissa terveyskeskus voisi käyttää yksityisten hammaslääkärien palveluita ja että kunnat maksaisivat tästä sairausvakuutusrahaan korvauksen. Hallituksen esitys on huonosti perusteltu ja poikkeaa koko kansanterveystyön nykyisestä toteutusjärjestelmästä eikä sisälly vastavalmistuneeseen sairausvakuutuksen kehittämistoimikunnan mietintöön.

Helsingissä 17 päivänä marraskuuta 1987

Pirkko Ikonen
Riitta Kauppinen

Jorma Huuhtanen
Claes Andersson

